

Redaktørens forord

Tre på hinanden følgende temanumre af *Dansk Sociologi* om henholdsvis *Subkulturer*, *Mad* og *Flygtninge* har på sin vis lagt op til dette nummer med en række uafhængige bidrag, som redaktionen såvel løbende har fået tilsendt og stundom selv har opfordret til.

De præsenterede fire artikler, kronik og review-essay spænder temamæssigt bredt, men inkarnerer også en fælles vilje til at forstå socialiteten på en stadig mere kompleks og sammensat måde med hensyn til analyse, teoriudvikling og kritisk vurdering af sociologiens mulighed. Således afspejler artiklerne hver især et opbrud i de mere ortodokse sociologiske paradigmer under inddragelse af teorier om bl.a. kultur, sprog og bevidsthed.

Det har dermed ligeledes været intentionen at give abonnenter og læsere mulighed for at opleve tidsskriftets spændvidde og faglige variation, - og dermed ikke mindst også på denne måde opfordre skribenter inden for både kendte og nye forskningsområder til at indsende bidrag, som vil styrke den sociologiske repræsentativitet i tidsskriftet. I denne sammenhæng skal også nævnes muligheden for at nedsætte sig som gæsteredaktion af et nummer af tidsskriftet på baggrund af f.eks. netværksdannelse omkring et særligt fagligt tema.

Nærlæsere af omstående kolofon vil nok allerede have observeret, at *Tendens*

Redaktionen fra og med dette nummer har nedlagt sig selv fra tidsskriftet efter en fusion blev gennemført i foråret 1996. To temanumre har vi fået glæden af - om *Mænd* og om *Mad* - og en god del inspiration fra samme side har tilført tidsskriftet layoutmæssige forskønnelser, som vi fortsat søger at afpudse. I denne sammenhæng skal f.eks. nævnes den gennemgående præsentation af en udvalgt kunstners værker i hvert enkelt nummer. Med ressourcemæssige begrundelser er et ellers frugtbart samarbejde mellem de to redaktioner afsluttet, og selv om Christian Stenbak Larsen fortsætter sit arbejde for *Dansk Sociologi*, skylder vi en Tak med håbet om snarest at se jer på banen igen.

Tilbage i nærværende nummer indleder *Jakob Arnoldi* i sin artikel "Modernisering, social mobilitet og systemteori" med en diskussion af Niklas Luhmanns sociologiske teoridannelser koblet til begrebet social mobilitet. Det klassebaserede samfund er afløst af det funktionelt uddifferentierede bestående af komplementære og selvreferentielle sociale systemer med separate semantiske (meningsproducerende) koder. Individernes position og status i ét autonomt system, f.eks. erhverv, er uden berøringsflader til den enkeltes rolle i andre systemer, f.eks. religion eller familie. Stratifikationen i samfundet beror på individuelle valg af livsbaner, og ifølge Luhmann, vil det føre til en for-

ventelig øget mobilitetsmæssig demokratisering.

Den empiriske virkelighed tyder dog umiddelbart ikke på at dette er tilfældet, og Luhmanns teori om uddifferentiering konstrasterer Arnoldi derfor med Bourdieus kulturteori, som medtænker relationerne mellem sociale og mentale strukturer. Ved at fremhæve betydningen af de socialisationsbundne kompetancer, f.eks. sprog, som indebærer en social distinktionsgevinst, afspejles kampen om sociale positioner og magten til at konstruere virkeligheden.

Afslutningsvis skitserer Arnoldi med et sideblik til Giddens strukturationsprincip de teoretiske muligheder, som en inddragelse af begge positioner, både Luhmanns semantiske optik såvel Bourdieus pragmatiske, alternativt vil le frembringe.

Nye begreber som "inklusion" og "eksklusion" er gennem det seneste tiår gledet ind i det sociologiske vokabularium, hvor de har afløst gammelkendte termer som f.eks. ulighed og fattigdom. Nye begreber rummer nye måder at betragte verden på, men det har også, som det fremlægges af *Asmund W. Born* og *Per H. Jensen* i deres artikel "Privilegering af perspektiver" skabt nye erkendelsesmæssige begrænsninger for den sociologiske iagttagelse.

Gennem dekonstruktion af en række sociologiske bidrag foretager forfatterne en afdækning af den i Luhmanns forstand "blinde plet", som nok lokaliserer iagttagelsens udspring, men som ikke selv kan iagttages. Pointen er, at tomme formelle begreber har en tendens til at fikserer iagttageren til det herskende politiske paradigme og dermed føre til en ukritisk instrumentalisering af viden-skaben inden for et hegemonisk og statsbevarende projekt. Således bortledes sociologiens opmærksomhed fra en diskussion om marginaliseringens præ-

misser og reducerer derved sig selv til et redskab for social engineering.

Som en udvej foreslår forfatterne implementeringen af Bourdieu og Luhmann inspirerede analyser, der uagtet svagheden med hensyn til handlingsalternativer, vil bidrage til at udskille grundlagskritikken fra instrumentaliseringen.

I det tredje artikelbidrag argumenterer *Lars Kjerulf Petersen*, som titlen antyder, for "Tekst- og diskursanalyser som sociologisk fremgangsmåde". Til en forståelse af magtrelationer og samfundsmæssige processer går diskursanalytikerne direkte til teksterne. Her drejer søgningen sig om af finde spor eller aflejringer af den viden og de betydninger, som teksterne selv er tilstede i. Ved at fremdrage de diskurser, der eksplicit og implicit er på spil i teksterne, identificeres eksisterende dominansforhold og sociale differentieringer.

Med erfaringsbaggrund i forfatterens ph.d. afhandling, som belyser MTV's bevidsthed om og behandling af miljøproblematikken, fremlægges med afsæt i bl.a. Ricoeur og Foucault et sæt af metode- og proceduremæssige forskrifter, der kan bringes til anvendelse i tolkningen af den samfundsmæssige diskurs, som tekster er bærere af.

Fænomenologiske studier af hverdagslivet har længe været forskningsdomæne for *Charlotte Bloch*, som siden har ført til en eksplicit interesse for følelsernes sociologi. I artiklen "Kroppens stemthed - en undersøgelse af stress i hverdagslivet" søger forfatteren af udvikle en kvalitativ indsigt i det stressbegreb, der i stigende grad har indtaget hverdagssproget og som dermed upåagtet har skabt grobund for en metadiskurs på området

Analysen af det empiriske materiale, baseret på interview af 36 ansatte i en offentlig institution, førte til en distink-

tion mellem tre generelle fænomenologiske strukturer af forfatteren benævnt henholdsvis som "kamp", "kogen over" og "blokering". Gennem beskrivelse og eksemplificering af markører på disse fremtrædelsesformer inddrager forfatteren i analysens anden fase det konstruktivistiske perspektiv. Derved åbnes for en i gængs forstand uforenelig, men frugtbar paradigmealliance mellem fænomenologisk tolkning af aktiv, individuel oplevelse over for en mere deterministisk forklaringstype, som indrammer stressfølelsen i et system af socialt konstruerede normer og regler for håndtering. Afslutningsvis kan forfatteren konkludere, at hverdagslivets egne erfaringer producerer alternative - om ikke oppositionelle - stressdiskurser.

Kronikken er skrevet af *Jens Lind* på baggrund af studierejser i New Zealand, hvor han har undersøgt liberalismens konsekvenser for fagforeningerne. Han stiller spørgsmålet "New Zealand som model?" med udgangspunkt i den usædvanlige interesse for den gennemførte privatisering og dereguleringspolitik, som indledningsvis en La-

bour- og siden en nationalorienteret regering har fået gennemtrumfet.

Konsekvenserne er ikke til at tage fejl af og burde fremstå som et skræmmesempel på, hvorledes neoliberalismen er istand til at nedbryde sammenhængen og solidariteten mellem kollektivets medlemmer.

Som sædvanlig byder *Dansk Sociologi* også på en række anmeldelser forfattet af fagekspertter. I denne ombæring bringes desuden et review-essay, som behandler sociologen Arlie Hochschilds forfatterskab.

Med ønsket om god læsning i den forestående sommerferie skal lige antydes en ekstra bonus i form af et engelsk-sproget særnummer, som redaktionen udsender til alle abonnemeter senere på sommeren. Her præsenteres indlæg fra internationalt anerkendte sociologer i anledning af den afholdte konference, *The Future of Sociology*, som markerede åbningen af et nyt sociologistudie på Aalborg Universitet.

Susanne Klausen